

İGİD QAZILƏRİMİZ: ZİRVƏLƏRDƏN ZİRVƏLƏRƏ

(Əvvəli ötən sayımızda)

100 nəfərdən artıq əsgərdən ibarət dəstəməzlə çox ağır yüklə, silah-sursatla səhər tezdən hərəketə gəldik. Silahlarımız pulemyotlar, qumbaraatanlar, ABS 30-lar, minaatanlar, snayper avtomatları idi. Həmin gün hava da çox isti idi. Dağ elə yerdik ki, gündüzlər gün oranı çox qızdırır, gecələr isə dağlıq ərəzi həddindən artıq soyuq olur. Bu ərəzidə texniki hərəkət edə, işləyə bilmir, düşmən texnikanı uzaqdan görüb asanlıqla vurur. Hissəmiz də piyada motoatıcı hissə idi. Ona görə biz ağır yük, silah-sursatla piyada hərəkət etməyə məcbur idik. Güntortaya qədər 6 kilometrə yaxın yol getdik. Elə belə yol yox, eniş-yoxuşlu, dərə-təpəli, keçilməz, çətin yol. 40-45 kiloqramlıq ağır yük, silah-sursat bir yana, susuzluq bizi lap əldən salırdı.

Nəhayət Şaban postu deyilən zirvəyə çatıb orada müdafiədə dayanan özümü-zünkülərə qovuşduq. Onlardan su istəyəndə dedilər burada su olmur, su kəndədir, gedib götürmək lazımdır. Bir qədər dincəldikdən sonra təzədən dəbərək istədik. Hərbi hissəmizin 5-ci taburunun qərargah rəisi həmyerlimiz Sadiq Abışov dedi bələdçilərimiz var, mən bir təqımı aparıram, iki təqım burada qalsın, səhər gələrsiniz. Mən 5-10 əsgər götürüb su götürmək üçün Anazor kəndinə enmək istəyəndə yolda dedilər irəlində gedən 15-ci təqım qırılıb. Kəndə düşüb qalxmaq 2 saat vaxt tələb edirdi, bu vaxtı itirmək olmazdı. Daha su arıdına getmədik. Dağlıq və dərəlik yerlərlə daha 6 kilometrə yaxın yol getdik. Suyumuz onsuz da çoxdan qurtarmışdı, silah-sursatdan başqa bütün əlavə yüklərimizi, əşyalarımızı, yeməyimizi atmışdıq. Susuzluqdan ciyərimiz yanırı. Getdiyimiz yerləri də erməni topları, təyyarələrin fasiləsiz bombardmanı edirdi. Topların, təyyarələrin vahiməli vıyıtısı yağdıran bombalardan bətər əsgərlərin zəhrini yanırı. Amma düşmən bizi düz nişan ala bilmirdiyinə görə yağdırdıqların bombaların hamısı boş yerlərə düşürdü. İki dağın ətəyi ilə getdikcə hündürdə, zirvəyə qalxırdıq. Hər yüksəklikdə, zirvədə düzən yerlər, yaşayış da olur. Keçdiyimiz keçidin sağ və sol tərəfindəki qupralar arasında şiddətli atışma gedirdi. Snayperlə mənə bir neçə güllə atdığıni gördüm. Hardansa bizi görmüşdürlər. Diqqətlə ətrafa baxdım, kaşfiyyat aparıb atılan güllənin səmtini müəyyənləşdirdim. Həmin istiqamətdə getmək olmazdı. İstiqamətimizi dəyişdirdim. Artıq gün batmaq üzrə idi. Dağın döşü ilə zirvəyə qalxıb çayın dərəsinə enməli, təzədən növbəti dağın zirvəsinə qalxmalı, daha 3-4 kilometr irəliləyib döyüşə başlamalı idik. Sevinirdik ki, çayın dərəsinə enənsək su tapan, içib özümüzzə gələrik. Snayperlərin ətrafı altında manevrlər edə-edə 5-10 dəqiqəlik fasilələrlə əsgərləri 5-5 çay dərəsinə endirirdim. Sonradan öyrənə bildik ki, o vaxt düşmən bizə 6 mövqedən atəş açmışdı. Snayperçilərin çoxu da qızlar imiş.

Bəxtimizdən çay dərəsi də quru idi, orada da su yox idi. Olduqca məyus olduq. Bir az meşə əzgili, qaragət, yemişan yeyib susuzluğumuzu birtəhər yatızdırdıq. Meşə əzgili çox dadlı olur. Tərkibində su olan turşməzə şeylər axtarırdıq ki, ağzımızı isladacaq. Qalxmaq istədiyimiz növbəti qayanın hündürlüyü 800 metrə yaxın, meyl bucağı 70-75 dərəcə olardı, o qaya tam sıldırım idi. Yaşxı ki, qaya erməni istiqamətinə baxmırdı, atılan güllələr bizi tutmurdu. Nəyin bahasına olursa olsun, o qaya ilə qalxıb zirvəni fəth etməli idik. İrəlində gedən 15-

ci təqımın qırılması bərədə eşitdiyimiz məlumat da düz deyilmis, kimlərinşə yaratdığı boş hay-küy, panika imiş. Həmin yalan məlumat olmasaydı bələkə də əvvəlki mövqedə qalar, o döyüşə girişməz, o qələbəni qazanmazdıq...

Nəhayət, bir saat, saat yarım ərzində həmin zirvəni qalxa bildik. Bir an belə dayanmamış, nəfəsimizi dərməmişdik. Həddindən artıq yorulmuş, siltük olmuşduq. Zirvənin güllə tutmayan bir tərəfində yerə sərilib nəfəsimizi dəridirdik.

Susuzluq bizi lap əldən salmışdı. Əsgərlərimiz çaşqın, ümidsiz vəziyyətdə idilər. Gözlərindən oxunurdu görəsən sağ qalacaq, qələbə qazanacağıqmi?! Hamısının mənə zillənən məhzun gözlərindən bu səssiz sualı oxuyurdum. Həmin sualın cavabını özüm də deyiş bilmədiyə görə onların gözünə dik baxa bilmirdim. Özümü toplayıb vəziyyəti öyrəndikdən sonra mövqeyi dəyişdirdim əsgərlərin gözünə dik baxacaq, onları qələbəyə aparacağım. Birincini aramsız atəşlər altında yerə sərilib son dərəcə yorğun, ümidsiz əsgərlərin gözlərində döyüş ruh düşünlüyünü aradan qaldırmalı idim. Belə vəziyyətdə ruhdan düşmək olmazdı, ruhdan düşmək ölüm demək idi...

İnsanın əsas gücü qolundan çox ürəyində olur. Mənim fiziki cəhətdən olduqca zəif, çəlimsiz, avamtehər bir əsgərim var idi - Ağayev Sadiq. Kasıb ailədən çıxmış fağır bir talış balası idi. Labüd ölüm təhlükəsi altında olduğumuz bir vaxtda onun çiyindəki olduqca ağır silahla sərt qayamı qıvrıq addımlarla qalxdığını görəndə mənə təəccüb bürüdü. Kiçik bir səhv etsəydin derhal qayadan sürüşüb həlak olardın. Maraqla ona baxıb dedim ay Ağayev, bəs deyirsən heç nə bacarmıram, əlimdən heç nə gəlmir, bu zəif bədəninlə bu ağır silahı necə daşıyırısan, bu silah ki səndən iki dəfə ağırdır? Onun cavabı mənə kövrəldi: komandir, bu zəif çiyindəm meşədən anma o qədər odun daşmışam ki. Boyununu qucaqlayıb üzündən öpdüm. Dedim indi döyüş başlayacaq, onda da belə ürəkli olacaqsan? Dedi komandir, sən harda, mən də orda. Cismən zəif olsa da ruhən mərd, güclü, imanlı cavan idi. Qrupumuzun ən zəif sayılan üzvünü belə ürəkli görəndə hiss etdim, inandım ki, onlarla döyüşə girib qələbə çala biləcəyik.

Qələbə çaldıq da. Özü də ən az şəhid verməklə. O qanlı döyüşdə bizim cəmi 4 şəhidimiz oldu. Əlbəttə, bizim üçün bunun özü də çox idi. Amma hər şey müqayisədə üzə çıxır...

Düşmənlər bizə fasiləsiz atəş açırdılar. Tutduğumuz mövqedə təcili sənqərlər qazmalı idik. Şərt az vaxtda çox sənqə qazmaqda deyildi, gərək onun yönünü, səmtini düz seçib düz müəyyənləşdirəydin, mörminin, güllənin düşmə bucağını, ehtimalını düz nəzərə alaydın. Biz cəbhədə əsas xərیتə ilə işləyirdik. Ancaq belə ekstremal şəraitdə xərیتəni qarşına qoyub yaxşı-yaxşı baxa, ölçüb-biçə bilmirsen, burada sənin fəhmin, fərasətin, şəxsi müşahidələrin çox böyük

irəli getmə, özünü qoru, biz sənə yox, özümüzün hayımızdayıq, sən getsən başlısız qalacağıq. Mənə ona görə irəliləmə dedirdim ki, hər şeyi gözümle görürəm, vəziyyəti düz müəyyənləşdirirəm. Adamı gərək Allah qorusun. Yoxsa özünü gözəlməklə, canını qorumaqla qələbə qazana bilməzsən.

Orada bizim 7 saatlıq döyüşümüz oldu. Gecə aylı olsa da, hər tərəf dumana bürünmüşdü, ətraf aydın görünürdü. Bilmirdik bir harada, hansı tərəfdəyik, qarşımızda kim, nə var, onlar nə qədərdir. Gecənin qarantılığında xərیتədə istifadə etmək də mümkün deyildi. Yalnız fəhmlə sənəti tutub irəli gedirdik. Ermənilər yaman güllələrdən istifadə etdiklərinə görə istiqamətlərini bilirdik. Birdən arxadan çısqırdılar ki, komandir, bir əsgərimiz şəhid oldu. Sərt şəkildə çısqırdım şəhidlə işiniz olmasın, onun yiyəsi mənəm, mən cavab verəcəm, siz öz işinizdə olun, yalnız irəli gedin... 100 metr irəlilədikdən sonra ikinci şəhidin sədəsi gəldi. Yenə "İrəli!" komandası verdim. 500 metr irəlilədikdən sonra üçüncü şəhid verdik. Yenə İrəli! Yaralananlar da olurdu. Biz isə qarışbaqsın, addımabaaddım hey irəli gedirdik. Yaralıya, şəhidə baxmaq vaxtı deyildi, özümüz də hər an şəhid olmaq təhlükəsi altında idik. Daş qayaya rast gələn kimi düşmən də bizə rast gəlmişdi. Onlar heç nəyə məhəl qoymadan hey irəliləməyimizə mat qalmışdılar. Biz yorğunluğumuz, susuzluğumuz, həyatın faniliyinin nə demək olduğunu yalnız onda əyani şəkildə hiss edib duyduq, bunları yalnız onda gözələrimizlə gördük. Bu vəziyyətdə də yeriməzə dayanmıy, hey irəli can atırdıq. Geriyə yolumuz onsuz da yox idi, geri çəkilsəydik də labüd ölümlə üz-ləşəcəkdik. Ona görə dayanıb durmadan irəli, yalnız irəli gedirdik. Bütün gecəni döyüşüb səhərə yaxın qələbə qazandıq. Artıq özümüzü hərdən qarşıya qarantılıq çaldırı.

Döyüş də elə budur. Aclıq, susuzluq, yuxusuzluq, yorğunluq, qan-qada, yaralanaq, şəhid olmaq deməkdir. Yorğunluqdan, yuxusuzluqdan gözlərin qapanır, susuzluqdan dodağın çatlayır, ciyərin parçalanır, hər tərəfdən düşmən başına od yağdırır. Havanın özündən də ölüm, qan qoxusu gəlir. Gərək bunları hamısına bat götürüb dözməyi bacarasın, bir addım da geri çəkilməyəsən. Tab götürüb dözə və düşmənin üzərində qələbə qazanasan... Biz bunu bacardıq!

Qarşımızdakı düşmən qətiyyətlə zəif deyildi. Onlar tərəpədən durmağa qədər silahlanmışdılar, illər uzunu keçilməz istehkamlar yaratmışdılar, bu yerlərə də bizdən yaxşı bələd idilər. Onların arasında qanuzlu müzdlular var idi. Bəs belə güclü düşmən üzərində qələbə qazanmağımızın səbəbi nə idi? Birinci növbədə haqlı tərəf olmağımız, ruh yüksəkliyimiz. Bizim qələbəmizi təkcə silahlarımız, döyüş fəndlərimiz yox, hər şeydən əvvəl yüksək ruhumuz, haqlı tərəf olmağımız həll edirdi. Bizdə olan ruh, iman, qələbə əzmi onlarda yox idi. Ola da bilməzdi. Biz öz torpaqlarımızı qoruyur, işğaldan azad etmək istəyirdik, onlar isə özlərindən olmayan var yerləri bələd mənimsəmək. Nə qədər güclü olsalar, güclü qüvvələrə arxalansalar da, qələblərinin dərinliyində haqsız olduqlarını, gec-tez bu yerlərdən çəkilib gedəcəklərini yaxşı bilir, yaxşı başa düşürdülər. Haqlı olmaq, haqqa sığınmaq başqa məsələdir, din, əqidə məsələsidir, düşmənin bunu başa düşə bilməz...

(Davamı 14-cü səhifədə)

İGİD QAZILƏRİMİZ: ZİRVƏLƏRDƏN ZİRVƏLƏRƏ

(Əvvəli 13-cü səhifədə)

Burada bir məqamı xüsusi vurğulamaq istəyirəm. Mən indiyə qədər ibadətlərimdə, namaz üstündə sidq ü rəkdən Allahdan nə istəmiş, nə diləmişdimse O hamısını yerinə yetirmiş, mənə vermişdi. Allahımdan bir diləyim də bu olmuşdu ki, ömrümə bir gün qalmış olsa da İmam Hüseyn əleyhissalamın Kərbəla düzündə necə susuz qaldığını mənə əyani göstər. Bu diləyim yadıma düşəndə birdən dıksındım. Elə bil Allah deyirdi, istəyirdin a, indi İmamın necə susuz qaldığını, necə əziyyəti çəkdiyini əyani yaşa, gözlərinlə gör. Nəfəsim daralmış, boğazım ciyərlərimə qədər qurumuşdu. Susayanda istədiyən qədər su içməyin, rahat nəfəs alıb verməyin nə böyük xoşbəxtlik olduğunu dərin-dən başa düşdüm. Qəlbimdən bir anlıq keçdi Allahım, daha bəsdir, dözə bilmirəm, şəhid olacamsa, canımı tez al. Tez də fikrimdən daşındım. Allahdan ölüm diləmək ən böyük günahdır. İnanırdım, əmin oldum ki, qələbə bizimlədir, Allah bizi darda qoymaz. Bunları düşünüb bərkədən əsgərlərimə dedim: - Mənə yaxşı qulaq asın! Hamımızın ciyəri susuzluqdan yanır. Ola bilməz düşmən postunda su olmasın, su uğrunda irəli!

Bu sözlərimə bənd imiş kimi hamı hərəkətə gəlib irəli şığıdı, beləliklə qələbə qazandıq. Ona görə o əməliyyatın adını su əməliyyatı qoyduq...

Nəhayət ara sakitləşdi. Düşmənlə aramızda yüz metrə yaxın məsafə var idi. Fənarları tuşlayıb onların necə qaçdıqlarını müşahidə edirdik. Bir qədər gözləyib yavaş-yavaş irəli getdik. Gördük ayağımıza nəsə dolaşır. Düşmənin silah-sursatı idi, hamısını atıb qaçmışdılar. Hər an əks hücum ola bilərdi. Ona görə yubanmadan təzə səngərlər qazıb müdafiə səddi yaratmalı idik. Yaratdıq da. Əsgərlərimiz snayperçi qızların çantalarından tapdıqları dodaq boyaları ilə Cəbrayılın yüksək zirvələrinə "Qarabağ Azərbaycandır!" nidasını yazdılar.

Buradakı çeşmə bulaqdan göz yaşı kimi dupduru su şırhaşırıla axırdı. Əsgərlərimiz o sudan doyunca içib rahatlandılar. Düşmənin burada çoxlu sayda qiymətli silah-sursatı və ərzağı qalmışdı. Döyüşçülər nahar edib müəyyən qədər özlərinə gəldilər. Rabitə əlaqəsi yaradıb komandanlığımıza Pullan yüksəkliyini ələ keçirdiyimizi məruzə edəndə bizə inanma-

dılar. Bunu gəlib gözləri ilə görəndə isə sevincdən kövrəldilər, hamımızı təbrik etdilər. Komandirimiz dedi ölməyib sağ qalsam sənə ən yüksək mükafatı özüm təqdim edəcəm. Dedim bizim ən böyük mükafatımız elə bu yüksəklikdir, azad edilən Vətən torpağından qiymətli mükafat ola bilməz. Siz isə ölməyəcəksiniz, qəhrəmlər ölmürlər.

Sonralar da belə gərgin döyüşlər az olmadı. Biz dağlardan dağlara qalxdıq, dərələrdən dərələrə endik, yeniyeni yüksəkliklər, zirvələr fəth etdik, ən yüksək zirvədə üçrəngli Qələbə bayrağımızı bərkitdik. Noyabrın 8-də gecənin bir yarısında, saat 3-4 radələrində gördüm əsgərlərimiz bir-birlərini təbrik edib müharibənin qələbəmizlə bitdiyini deyirlər. Qulağıma inanmadım. Elə bildim onlar özlərinə ürək-dirək verirlər. Tərbiyəvi işlər üzrə müavinim Vurğun da, yanımıza təzə gəlib çıxan üçüncü taqımın komandiri də bu məlumatı təsdiqlədilər. Briqada komandiri ilə əlaqə saxlayıb ondan da soruşduq. Dedi bu həqiqətdir. Ancaq erməni kimi nakəs düşməne inanıb bel bağlamaq olmaz, mövqeyinizdə möhkəm dayanın, sayıqlığınızı itirməyin, əliniz həmişə tətikdə olsun...

Elə də oldu. Qələbə elan olunduqdan sonra da müəyyən istiqamətlərdə döyüşlərimiz getdi, ayrı-ayrı kəndlərdə qalan silahlı erməni dəstələri qovulub çıxarıldı, xüsusi təyinatlılarla birlikdə biz də bu döyüşlərdə fəal iştirak etdik."

Çəkilən zəhmətin bəhrəsi həmişə şirin olur. Əgər bu əziyyət Vətən üçündürsə, bu şirinlik ikiqat artır. Beyrəyin rəhbərlik etdiyi bölüyün döyüşçülərin əksəriyyəti göstərdikləri igidliklərə görə müxtəlif təltiflərə layiq görülmüşlər. Beyrək özü isə "Cəbrayılın azad olunmasına görə", "Füzulinin azad olunmasına görə", "Hərbi xidmətdə fərqlənməyə görə" 3-cü dərəcəli, "Şuşanın azad olunmasına görə" və "Vətən müharibəsi iştirakçısı" medalları ilə təltif olunmuşdur. Bu mükafatlar igid, qəhrəman qazilərimizin Vətənə sevgisinin ən bariz ifadəsidir.

Əlövət POLAD,
veteran jurnalist

Nəzakət MƏMMƏDOVA,
Neftçala rayon Mərkəzləşdirilmiş Kitabxana Sisteminin işçisi